

DOMSTOLENS DOM (Anden Afdeling)
29. oktober 1998 *

I sag C-230/97,

angående en anmodning, som Belgiens Hof van Cassatie i medfør af EF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende straffesag mod

Ibiyinka Awoyemi

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 8, stk. 1, i Rådets første direktiv 80/1263/EØF af 4. december 1980 om indførelse af et EF-kørekort (EFT L 375, s. 1) samt af artikel 1, stk. 2, og artikel 8, stk. 1, i Rådets direktiv 91/439/EØF af 29. juli 1991 om kørekort (EFT L 237, s. 1),

har

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, G. Hirsch, og dommerne G. F. Mancini og R. Schintgen (refererende dommer),

generaladvokat: P. Léger
justitssekretær: R. Grass,

* Processprog: nederlandsk.

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

- Det Forenede Kongeriges regering ved S. Ridley, Treasury Solicitor's Department, som befuldmægtiget, bistået af barrister R. Thompson

- Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved B. J. Drijber og L. Pignataro, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtigede,

på grundlag af den refererende dommers rapport,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 16. juli 1998,

afsagt følgende

Dom

- 1 Ved dom af 17. juni 1997, indgået til Domstolen den 24. juni 1997, har Hof van Cassatie i medfør af EF-traktatens artikel 177 forelagt tre præjudicielle spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 8, stk. 1, i Rådets første direktiv 80/1263/EØF af 4. december 1980 om indførelse af et EF-kørekort (EFT L 375, s. 1) samt af artikel 1, stk. 2, og artikel 8, stk. 1, i Rådets direktiv 91/439/EØF af 29. juli 1991 om kørekort (EFT L 237, s. 1).

- 2 Disse spørgsmål er blevet rejst under en straffesag, som anklagemyndigheden har indledt mod Ibiyinka Awoyemi, der er tiltalt for at have ført et motorkøretøj på offentlig vej i Belgien uden at være indehaver af et gyldigt kørekort.

Kørekortdirektiverne

- 3 En første harmonisering vedrørende kørekort blev gennemført ved udstedelsen af direktiv 80/1263, der, således som det anføres i dets første betragtning, har til formål at bidrage til at forbedre færdselssikkerheden på vejene og lette trafikken for personer, som bosætter sig i en anden medlemsstat end den, hvor de har bestået en køreprøve, eller som flytter inden for Fællesskabet.
- 4 Med henblik herpå blev der ved direktiv 80/1263 foretaget en tilnærmelse af de nationale regler på området, navnlig for så vidt angår de nationale ordninger om udstedelse af kørekort, køretøjskategorier og gyldighedsbetingelser for kørekort. Der indførtes ligeledes et kørekort af EF-model og en ordning om medlemsstaternes gensidige anerkendelse af kørekort samt om ombytning af kørekort, når indehaverne skifter bopæl eller arbejdssted fra en medlemsstat til en anden.
- 5 Ifølge direktivets artikel 6, stk. 1, er udstedelse af kørekort betinget af for det første, at den pågældende består en praktisk og en teoretisk prøve og opfylder lægelige minimumskrav, og for det andet, at den pågældende har bopæl i den medlemsstat, der udsteder kørekortet, såfremt dette kræves i den pågældende medlemsstats lovgivning.

6 Direktivets artikel 8, stk. 1, lyder:

»Medlemsstaterne foreskriver, at såfremt indehaveren af et gyldigt nationalt kørekort eller et kørekort af EF-model, der er udstedt af en medlemsstat, tager bopæl i en anden medlemsstat, forbliver vedkommendes kørekort gyldigt dér i højst det år, der følger efter det tidspunkt, hvor vedkommende har taget bopæl. I dette tidsrum udsteder den stat, hvor indehaveren har taget bopæl, på hans anmodning og mod, at han afleverer sit kørekort, et kørekort (EF-model) for den eller de samme kategorier uden at kræve de i artikel 6 omhandlede betingelser opfyldt. Denne medlemsstat kan dog nægte at ombytte kørekortet, såfremt de nationale regler, herunder de medicinske forskrifter, forbyder udstedelse af kørekortet.

Inden ombytningen skal ansøgeren fremlægge en erklæring til bekræftelse af, at hans kørekort er gyldigt. Det påhviler den medlemsstat, der foretager ombytningen, om fornødent at kontrollere rigtigheden af denne erklæring. Den medlemsstat, som foretager ombytningen, tilbagesender det gamle kørekort til myndighederne i den medlemsstat, der har udstedt det.«

- 7 Ved direktiv 91/439 er der dels gennemført en næste etape i harmoniseringen af de nationale regler, navnlig vedrørende betingelserne for udstedelse af kørekort og køretøjskategorier, dels har direktivet ophævet forpligtelsen til at ombytte kørekortet, når der tages bopæl i en anden medlemsstat, hvilken forpligtelse ifølge direktivets niende betragtning er en hindring for den frie bevægelighed for personer, og ikke kan accepteres i betragtning af de fremskridt, der er nået inden for rammerne af den europæiske integration.

8 Artikel 1, stk. 2, i dette direktiv bestemmer:

»De kørekort, som medlemsstaterne udsteder, anerkendes gensidigt.«

9 Direktivets artikel 8, stk. 1, lyder:

»Når indehaveren af et gyldigt kørekort udstedt i en medlemsstat får sædvanlig bopæl i en anden medlemsstat, kan han anmode om at få sit kørekort ombyttet med et tilsvarende kørekort; den medlemsstat, der foretager ombytningen, skal om fornødent kontrollere, at det hidtidige kørekort er gyldigt.«

10 Det bestemmes i samme artikels stk. 6:

»Når en medlemsstat ombytter et kørekort udstedt af et tredjeland med et kørekort efter EF-modellen, skal der i sidstnævnte kørekort ske en påtegning herom samt om enhver senere fornyelse eller ombytning heraf.

Ombytning kan kun ske, hvis det kørekort, der er udstedt af et tredjeland, afleveres til de kompetente myndigheder i den medlemsstat, der foretager ombytningen. Hvis indehaveren af et sådant kørekort flytter til en anden medlemsstat, kan denne anden medlemsstat undlade at anvende artikel 1, stk. 2, i dette direktiv.«

11 Artikel 12, stk. 1, i direktiv 91/439 bestemmer:

»Medlemsstaterne vedtager efter samråd med Kommissionen inden den 1. juli 1994 de love og administrative bestemmelser, der er nødvendige for at tilpasse sig dette direktiv fra den 1. juli 1996.«

12 Direktivets artikel 13 bestemmer:

»Direktiv 80/1263/EØF ophæves pr. 1. juli 1996.«

Nationale bestemmelser

13 I Belgien bestemmer artikel 2 i kongelig anordning af 6. maj 1988 (*Moniteur belge* af 28.9.1988, s. 13631) følgende:

»Stk. 1. Et belgisk kørekort kan udstedes til:

1) personer, som er indskrevet i befolkningsregisteret eller i registeret over udlændinge i en belgisk kommune, og som er i besiddelse af et af følgende i Belgien udstedte dokumenter:

a) et identitetskort for belgiere eller for udlændinge

b) et bevis for indskrivning i registeret over udlændinge

c) et opholdsbevis for statsborgere i en medlemsstat i Det Europæiske Økonomiske Fællesskab

d) en bekræftelse på optagelse på en højere uddannelse

2) personer, som er i besiddelse af et af følgende i Belgien udstedte dokumenter:

a) et identitetskort for medlemmer af det diplomatiske korps

b) et identitetskort for medlemmer af det konsulære korps

c) et særligt identitetskort.

Stk. 2. De i stk. 1, nr. 1, nævnte personer må kun føre motorkøretøj, såfremt de er i besiddelse af et belgisk kørekort. De kan dog føre motorkøretøj et år fra den dato, hvor den pågældende indskrives i befolkningsregisteret eller i registeret over udlændinge i en belgisk kommune, såfremt de er i besiddelse af et gyldigt udenlandsk nationalt kørekort, der er udstedt i en medlemsstat i Det Europæiske Økonomiske Fællesskab. Andre førere af motorkøretøj skal være i besiddelse af og medføre et belgisk kørekort eller et udenlandsk nationalt/internationalt kørekort på de betingelser, der finder anvendelse i international landevejstrafik.

...«

Hovedsagen

- 14 Ibiyinka Awoyemi, der er nigeriansk statsborger, boede i en vis periode i Det Forenede Kongerige, hvor han var indehaver af et kørekort af EF-model med gyldighed fra den 11. april 1990 til den 26. januar 2003.
- 15 Han har siden den 1. december 1990 været lovligt bosiddende i Belgien.
- 16 Den 27. juli 1993 blev Awoyemi kontrolleret af politiet i Ostende (Belgien), og det blev herved fastslået, at han førte et motorkøretøj uden at være i besiddelse af et belgisk kørekort.
- 17 Selv om Awoyemi henviste til sit kørekort af EF-model, der var gyldigt på tidspunktet for de faktiske omstændigheder, blev han den 4. januar 1995 ved Correctionele rechtbank, Brugge (Belgien), idømt en bøde på 2 000 BEF for at have ført et køretøj på offentlig vej i Belgien uden at være indehaver af et gyldigt kørekort i overensstemmelse med forskrifterne i artikel 2 i den tidligere nævnte kongelige anordning af 6. maj 1988. Retten anførte for det første, at tiltalte var bosiddende i Belgien uden at være indehaver af et belgisk kørekort, og på gerningstidspunktet var for det andet den frist på et år udløbet, der regnes fra indskrivningen af tiltalte i registeret over udlændinge i Belgien, og hvorunder han havde ret til at føre motorkøretøj, såfremt han var i besiddelse af et gyldigt kørekort, der var udstedt af en af medlemsstaterne i Det Europæiske Fællesskab.
- 18 Awoyemi har anfægtet denne dom ved en kassationsappel.

- 19 Det fremgår af forelæggelsesdommens grunde, at Hof van Cassatie for det første har lagt til grund, at den tidligere nævnte kongelige anordning af 6. maj 1988 bl.a. blev udstedt med henblik på gennemførelsen af artikel 8, stk. 1, første afsnit, i direktiv 80/1263. Kassationsretten har herefter henvist til dom af 29. februar 1996, sag C-193/94, Skanavi og Chryssanthakopoulos (Sml. I, s. 929), idet den dog herved bemærker, at denne dom blev afsagt vedrørende en sag angående statsborgere fra en medlemsstat i Det Europæiske Fællesskab, mens nærværende sag vedrører en statsborger fra et tredjeland, der er indehaver af et kørekort, som er udstedt af en anden medlemsstat end den pågældendes værtsmedlemsstat. Retten bemærker endelig, at direktiv 80/1263 med virkning fra den 1. juli 1996 er blevet ophævet ved direktiv 91/439, hvis artikel 1, stk. 2, bestemmer, at de kørekort, som medlemsstaterne udsteder, anerkendes gensidigt, og hvis artikel 8, stk. 1, indfører en fri valgmulighed i stedet for pligten til inden et år at ombytte et gyldigt kørekort, der er udstedt af en medlemsstat, såfremt indehaveren flytter til en anden medlemsstat. Ifølge den forelæggende ret synes disse bestemmelser at have direkte virkning, men det fremgår ikke af direktiv 91/439, hvorvidt det kan finde anvendelse på overtrædelser, der er begået, mens direktiv 80/1263 var gældende.

- 20 Idet Hof van Cassatie fandt, at sagens udfald således afhang af fortolkningen af fællesskabsretten, har den udsat sagen og forelagt Domstolen følgende tre præjudicielle spørgsmål:

- »1) Er bestemmelserne i Rådets første direktiv 80/1263/EØF af 4. december 1980 om indførelse af et EF-kørekort, navnlig dets artikel 8, til hinder for, at kørsel med motorkøretøj, som foretages af en person, der ikke er borger i Den Europæiske Union, men som dog er indehaver af et af en medlemsstat udstedt nationalt kørekort eller et kørekort af EF-model, og som kunne have ombyttet dette med et kørekort udstedt af værtsstaten, men som ikke har foretaget denne ombytning inden for den fastsatte frist, sidestilles med kørsel uden førerret, der straffes med frihedsstraf eller bøde?
- 2) Skal artikel 1, stk. 2, i Rådets direktiv 91/439/EØF af 29. juli 1991 om kørekort, hvorefter de kørekort, som medlemsstaterne udsteder, anerkendes gensidigt, og den i direktivets artikel 8, stk. 1, indeholdte ret til ombytning forstås således, at også når der ikke foreligger en national bestemmelse herom, kan en

fører, som ikke er borger i Den Europæiske Union, men som er i besiddelse af et af en medlemsstat udstedt nationalt kørekort eller et kørekort af EF-model, og som tager bopæl i en anden medlemsstat fra den 1. juli 1996, påberåbe sig disse bestemmelser for en retsinstans?

- 3) Såfremt det andet spørgsmål besvares bekræftende, har da artikel 1, stk. 2, og artikel 8, stk. 1, i Rådets direktiv 91/439/EØF af 29. juli 1991 om kørekort tilbagevirkende gyldighed, således at de er til hinder for, at kørsel med motorkøretøj, som foretages af en person, der ikke er borger i Den Europæiske Union, men som er indehaver af et af en medlemsstat udstedt nationalt kørekort eller et kørekort af EF-model, og som kunne have ombyttet dette med et kørekort udstedt af værtsstaten, men som den 27. juli 1993 ikke havde gjort dette inden for den fastsatte frist, sidestilles med kørsel uden førerret, der straffes med frihedsstraf eller bøde?»

Det første spørgsmål

- 21 Det fremgår af forelæggelsesdommens grunde, at den nationale ret med det første spørgsmål nærmere bestemt anmoder Domstolen om at fastslå, om bestemmelserne i direktiv 80/1263 eller bestemmelserne i traktaten er til hinder for, at kørsel med motorkøretøj, som foretages af en statsborger fra et tredjeland, der er indehaver af et kørekort af EF-model, som er udstedt af en medlemsstat, og den pågældende, som efter at have taget bopæl i en anden medlemsstat kunne have ombyttet dette med et kørekort udstedt af værtsstaten, dog ikke har gennemført denne formalitet inden for den fastsatte frist på et år, i den sidstnævnte stat sidestilles med kørsel uden førerret, og derfor straffes med frihedsstraf eller bøde.

- 22 Det skal indledningsvis fastslås, at direktiv 80/1263, således som generaladvokaten har anført i punkt 21 i forslaget til afgørelse, ikke alene finder anvendelse på medlemsstaternes statsborgere, men på indehaverne af et kørekort, der er udstedt af en medlemsstat, uden at nationaliteten har betydning.
- 23 Det følger heraf, at en person, der befinder sig i samme situation som Awoyemi, og som er indehaver af et kørekort af EF-model, der er udstedt af de kompetente myndigheder i Det Forenede Kongerige, og som var gyldigt på tidspunktet for det i sagen omhandlede forhold, er omfattet af dette direktivs personelle anvendelsesområde.
- 24 Direktivet indeholder imidlertid ingen bestemmelse om de sanktioner, der skal pålægges i tilfælde af overtrædelse af forpligtelsen til at ombytte kørekortet, som er foreskrevet i direktivets artikel 8, stk. 1, første afsnit.
- 25 Da det pågældende område ikke er reguleret i fællesskabsretten, har medlemsstaterne følgelig fortsat kompetence til at pålægge sanktioner, såfremt forpligtelsen ikke overholdes (jf. Skanavi og Chryssanthakopoulos-dommen, a.st., præmis 36).
- 26 Det fremgår ganske vist af fast retspraksis, at medlemsstaterne ikke på det pågældende område kan anvende en straf, der står i et sådant misforhold til lovovertrædelsens grovhed, at den kommer til at udgøre en hindring for arbejdskraftens frie bevægelighed, når henses til den betydning, retten til at føre motorkøretøj har for den faktiske adgang til at udøve selvstændig eller lønnet beskæftigelse, navnlig for så vidt angår adgangen til at udøve visse aktiviteter eller særlige hverv (jf. Skanavi og Chryssanthakopoulos-dommen, a.st., præmis 36 og 38).
- 27 En person som Awoyemi kan imidlertid ikke støtte ret på denne praksis.

- 28 Det fremgår nemlig af præmis 36-39 i Skanavi og Chryssanthakopoulos-dommen, at den begrænsning, der gøres i medlemsstaternes kompetence til at fastsætte straf-sanktioner i tilfælde af overtrædelse af forpligtelsen til at ombytte kørekortet, er begrundet i hensynet til den frie bevægelighed for personer, der er indført ved traktaten.
- 29 En statsborger fra et tredjeland, der befinder sig i samme situation som Awoyemi, kan ikke påberåbe sig reglerne vedrørende den frie bevægelighed for personer, som efter fast praksis kun finder anvendelse på statsborgere i en EF-medlemsstat, der ønsker at etablere sig i en anden medlemsstat, eller for personer med statsborger-skab i den pågældende medlemsstat, hvis situation er af en sådan art, at der består tilknytningsmomenter til forhold, som fællesskabsretten tilsigter at regulere (jf. f.eks. dom af 25.6.1992, sag C-147/91, Ferrer Laderer, Sml. I, s. 4097, præmis 7).
- 30 Under disse omstændigheder er retsstillingen for en sådan person med statsborger-skab i et tredjeland for så vidt angår de sanktioner, som han kan blive pålagt i tilfælde af manglende overholdelse af forpligtelsen til at ombytte kørekortet som fastsat i artikel 8, stk. 1, første afsnit, i direktiv 80/1263, hverken omfattet af bestemmelserne i dette direktiv eller af traktatens bestemmelser vedrørende den frie bevægelighed for personer.
- 31 Det første spørgsmål skal herefter besvares således, at hverken bestemmelserne i direktiv 80/1263 eller bestemmelserne i traktaten er til hinder for, at kørsel med motorkøretøj, som foretages af en statsborger fra et tredjeland, der er indehaver af et kørekort af EF-model, som er udstedt af en medlemsstat, og den pågældende, som efter at have taget bopæl i en anden medlemsstat kunne have ombyttet dette med et kørekort udstedt af værtsstaten, dog ikke har gennemført denne formalitet inden for den fastsatte frist på et år, i den sidstnævnte stat sidestilles med kørsel uden førerret og derfor straffes med frihedsstraf eller bøde.

Det andet og det tredje spørgsmål

- 32 Med det andet og det tredje spørgsmål, som skal behandles sammen, spørger den forelæggende ret nærmere bestemt, om en statsborger fra et tredjeland, der er indehaver af et gyldigt kørekort af EF-model, som er udstedt af en medlemsstat, og som har taget bopæl i en anden medlemsstat, hvor han dog ikke har ombyttet sit kørekort inden for den frist på et år, der var foreskrevet i artikel 8, stk. 1, første afsnit, i direktiv 80/1263, er berettiget til direkte at påberåbe sig artikel 1, stk. 2, og artikel 8, stk. 1, i direktiv 91/439, således at han i den medlemsstat, hvor han har taget ny bopæl, ikke kan idømmes frihedsstraf eller bøde for kørsel uden førerret, såfremt denne overtrædelse har fundet sted før det fastsatte tidspunkt for gennemførelsen af direktiv 91/439.
- 33 Det skal indledningsvis bemærkes, at ifølge artikel 12 og 13 i direktiv 91/439 udløb fristen for gennemførelse af direktivet den 1. juli 1994, og direktivet skulle først finde anvendelse i medlemsstaterne fra den 1. juli 1996, pr. hvilken dato direktiv 80/1263 blev ophævet.
- 34 Forpligtelsen til at ombytte kørekortet, som var fastsat i artikel 8, stk. 1, første afsnit, i direktiv 80/1263, gjaldt følgelig indtil den 1. juli 1996, idet bestemmelserne i direktiv 91/439 ikke har tilbagevirkende gyldighed (jf. i denne retning Skanavi og Chryssanthakopoulos-dommen, a.st., præmis 28).
- 35 Da det i hovedsagen omhandlede forhold fandt sted den 27. juli 1993, har Det Forenede Kongeriges regering og Kommissionen udtrykt tvivl med hensyn til, om en fortolkning af direktiv 91/439 er relevant for afgørelsen af den sag, der verserer for den forelæggende ret.

- 36 Det fremgår imidlertid af forelæggelsesdommen, at den nationale ret har fundet det nødvendigt at forelægge Domstolen spørgsmål vedrørende fortolkningen af artikel 1, stk. 2, og artikel 8, stk. 1, i direktiv 91/439 med den begrundelse, at der efter omstændighederne for retten kan være anledning til at anvende det i rettens nationale retsorden kendte princip om, at den mildere straffelov har tilbagevirkende gyldighed, således at de nationale bestemmelser, der var gældende, da de pågældende strafbare forhold blev begået, ikke kan finde anvendelse, såfremt den nationale ret måtte fastslås at være uforenelig med fællesskabsretten, og såfremt de relevante fællesskabsretlige bestemmelser kunne påberåbes direkte af en privat person.
- 37 De forelagte spørgsmål må derfor besvares, idet det tilkommer den nationale ret at afgøre, om det er nødvendigt at indhente en præjudiciel afgørelse for at kunne afsige dom i hovedsagen, og om de spørgsmål, som den forelægger Domstolen, er relevante (jf. i denne retning dom af 23.2.1995, forenede sager C-358/93 og C-416/93, Bordessa m.fl., Sml. I, s. 361, præmis 10, af 14.12.1995, forenede sager C-163/94, C-165/94 og C-250/94, Sanz de Lera m.fl., Sml. I, s. 4821, præmis 15, af 26.9.1996, sag C-341/94, Allain, Sml. I, s. 4631, præmis 13, og Skanavi og Chryssanthakopoulos-dommen, a.st., præmis 18).
- 38 Fællesskabsretten er ikke til hinder for, at den forelæggende ret i overensstemmelse med et princip i national strafferet tager hensyn til de mere lempelige bestemmelser i direktiv 91/439 ved anvendelsen af national ret, selv om fællesskabsretten, således som Kommissionen har anført i sit skriftlige indlæg, ikke indeholder nogen forpligtelse hertil.
- 39 Med henblik på afgørelsen af, om de ovennævnte bestemmelser i direktiv 91/439 har direkte virkning, skal det bemærkes, at ifølge Domstolens faste praksis kan private i alle tilfælde, hvor bestemmelser i et direktiv ud fra et indholdsmæssigt synspunkt fremstår som ubetingede og tilstrækkeligt præcise, påberåbe sig dem over for staten, når denne enten undlader at gennemføre direktivet i national ret inden for de fastsatte frister eller gennemfører det ukorrekt (jf. f.eks. dom af 8.10.1987, sag 80/86, Kolpinghuis Nijmegen, Sml. s. 3969, præmis 7).

- 40 Det fremgår herved for det første af selve ordlyden af det andet spørgsmål, der er stillet af den forelæggende ret, at artikel 1, stk. 2, og artikel 8, stk. 1, i direktiv 91/439 ikke er blevet gennemført i den pågældende nationale retsorden inden for den fastsatte frist og ikke er blevet gjort anvendelige i denne retsorden fra den 1. juli 1996 som foreskrevet i direktivets artikel 12.
- 41 Hvad dernæst angår spørgsmålet om, hvorvidt bestemmelserne i det nævnte direktiv er tilstrækkeligt præcise og ubetingede til, at en privat kan støtte ret på dem for en national domstol, skal det for det første bemærkes, at artikel 1, stk. 2, bestemmer, at de kørekort, som medlemsstaterne udsteder, uden nogen formaliteter skal anerkendes gensidigt (jf. Skanavi og Chryssanthakopoulos-dommen, a.st., præmis 26), og for det andet, at artikel 8, stk. 1, indfører en fri valgmulighed i stedet for den forpligtelse, som en person, der er indehaver af et gyldigt kørekort, der er udstedt af en medlemsstat, og som har taget bopæl i en anden medlemsstat, havde til at udskifte kørekortet inden for en frist på et år i medfør af artikel 8, stk. 1, første afsnit, i direktiv 80/1263, idet denne forpligtelse i niende betragtning til direktiv 91/439 betegnes som en hindring for den frie bevægelighed for personer.
- 42 Som generaladvokaten har understreget i punkt 37-41 i forslaget til afgørelse, pålægger disse bestemmelser således medlemsstaterne klare og præcise forpligtelser, som henholdsvis vedrører den gensidige anerkendelse af kørekort af EF-model og forbuddet mod at kræve ombytning af kørekort, der er udstedt af en anden medlemsstat, uden hensyntagen til indehaverens nationalitet, idet staterne, som bestemmelserne er rettet til, ikke råder over noget skøn med hensyn til de foranstaltninger, der skal træffes for at efterkomme disse krav.
- 43 Den direkte virkning, som derfor må tillægges artikel 1, stk. 2, og artikel 8, stk. 1, i direktiv 91/439, medfører, at private har ret til at påberåbe sig disse bestemmelser for de nationale domstole.

44 Det ville alene forholde sig anderledes, såfremt den pågældende havde erhvervet kørekortet i den første medlemsstat ved ombytning af et kørekort udstedt af et tredjeland. Det fremgår nemlig af artikel 8, stk. 6, i direktiv 91/439, at de øvrige medlemsstater ikke er forpligtet til at anerkende et sådant kørekort, og at direktivet i denne situation således ikke pålægger en ubetinget forpligtelse. Der foreligger imidlertid i sagen ingen oplysninger om, hvorledes Awoyemi erhvervede kørekortet af EF-model i Det Forenede Kongerige.

45 Under hensyn til det anførte skal det andet og det tredje præjudicielle spørgsmål besvares således, at en statsborger fra et tredjeland, der er indehaver af et gyldigt kørekort af EF-model, som er udstedt af en medlemsstat, og som har taget bopæl i en anden medlemsstat, hvor han dog ikke har ombyttet sit kørekort inden for den frist på et år, der var foreskrevet i artikel 8, stk. 1, første afsnit, i direktiv 80/1263, er berettiget til direkte at påberåbe sig artikel 1, stk. 2, og artikel 8, stk. 1, i direktiv 91/439, således at han i den medlemsstat, hvor han har taget ny bopæl, ikke kan idømmes frihedsstraf eller bøde for kørsel uden førerret. Fællesskabsretten er ikke til hinder for, at en domstol i en sådan medlemsstat på grund af det i visse medlemsstaters nationale ret anerkendte princip om, at en mildere straffelov har tilbagevirkende gyldighed, anvender disse bestemmelser i direktiv 91/439, selv om overtrædelsen har fundet sted før den fastsatte dato for gennemførelsen af dette direktiv.

Sagens omkostninger

46 De udgifter, der er afholdt af Det Forenede Kongeriges regering og af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Anden Afdeling)

vedrørende de spørgsmål, der er forelagt af Belgiens Hof van Cassatie ved dom af 17. juni 1997, for ret:

- 1) Hverken bestemmelserne i Rådets første direktiv 80/1263/EØF af 4. december 1980 om indførelse af et EF-kørekort eller bestemmelserne i EF-traktaten er til hinder for, at kørsel med motorkøretøj, som foretages af en statsborger fra et tredjeland, der er indehaver af et kørekort af EF-model, som er udstedt af en medlemsstat, og den pågældende, som efter at have taget bopæl i en anden medlemsstat kunne have ombyttet dette med et kørekort udstedt af værtsstaten, dog ikke har gennemført denne formalitet inden for den fastsatte frist på et år, i den sidstnævnte stat sidestilles med kørsel uden førerret og derfor straffes med frihedsstraf eller bøde.
- 2) En statsborger fra et tredjeland, der er indehaver af et gyldigt kørekort af EF-model, som er udstedt af en medlemsstat, og som har taget bopæl i en anden medlemsstat, hvor han dog ikke har ombyttet sit kørekort inden for den frist på et år, der var foreskrevet i artikel 8, stk. 1, første afsnit, i direktiv 80/1263, er berettiget til direkte at påberåbe sig artikel 1, stk. 2, og artikel 8, stk. 1, i Rådets direktiv 91/439/EØF af 29. juli 1991 om kørekort, således at han i den medlemsstat, hvor han har taget ny bopæl, ikke kan idømmes frihedsstraf eller bøde for kørsel uden førerret. Fællesskabsretten er ikke til hinder for, at en domstol i en sådan medlemsstat på grund af det i visse medlemsstaters nationale ret anerkendte princip om, at en mildere straffelov har tilbagevirkende gyldighed, anvender disse bestemmelser i direktiv 91/439, selv om overtrædelsen har fundet sted før den fastsatte dato for gennemførelsen af dette direktiv.

Hirsch

Mancini

Schintgen

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 29. oktober 1998.

R. Grass

G. Hirsch

Justitssekretær

Formand for Anden Afdeling